

FINANȚAREA UNIVERSITARĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA: SITUAȚIA ACTUALĂ ȘI PERSPECTIVA AUTONOMIEI FINANCIARE

*Prof. univ., dr. hab. Ala Cotelnic, ASEM
Email:acotelnic@hotmail.com*

The autonomy in terms of financial management is a fundamental aspect of the current trends in higher education governance. The challenge is to allow the institutions to develop their own strategic policy covering both their objectives and the national priorities in higher education. In this article are analyzed some aspects of others countries experience in financial autonomy. Also the results of research in Republic of Moldova's universities funding within the project TEMPUS EUniAM- „Enhancing University Autonomy in Moldova” are presented.

***Cuvinte-cheie:** autonomie universitară, autonomie financiară, cost per student, formulă de finanțare, fonduri publice.*

Introducere

Necesitatea îmbunătățirii eficacității și eficienței derivă din schimbările survenite în economia mondială, unde tehnologia a devenit factorul decisiv ce influențează creșterea economică, iar cunoștințele, abilitățile și competențele constituie elementele esențiale pentru utilizarea acesteia. În prezent, forța de muncă calificată este esențială pentru dezvoltare, iar competitivitatea națiunilor depinde de calitatea și disponibilitatea sa. Prin urmare, învățământul superior a căpătat o importanță vitală pentru dezvoltarea economică, iar extinderea învățământului superior, precum și îmbunătățirea calității acestuia, au devenit o prioritate. Astfel, numeroase state concep noi viziuni pentru sectorul de învățământ superior și acordă o atenție sporită acestui sector. În acest context, prezentul articol se axează pe analiza situației existente în domeniul financiar al universităților din Republica Moldova, în măsura în care acesta contribuie la efectuarea schimbărilor menționate mai sus în vederea asigurării competitivității universităților din R. Moldova pe plan național și internațional.

În Republica Moldova, începând cu anul 2013, instituțiile de învățământ superior funcționează în condiții de autonomie financiară într-un regim de tranziție pe parcursul a 2 ani. În acest sens, menționăm că autonomia financiară presupune libertatea universităților în gestionarea resurselor financiare, adică în acumularea și repartizarea acestora, respectând anumite principii, cum ar fi responsabilitatea, asigurarea calității educației, respectarea legislației, respectarea politicilor de etică universitară, asigurarea eficienței manageriale și eficienței utilizării resurselor.

În articol, sunt reflectate rezultatele cercetării în cadrul proiectului TEMPUS EUniAM- „Consolidarea Autonomiei Universitare în Republica Moldova”. Metodologia elaborării raportului de cercetare s-a bazat pe completarea unui chestionar de către responsabilii de planificare și gestionare a resurselor financiare din Universitățile din Republica Moldova, elaborat în cadrul proiectului.

Analiza s-a axat pe cinci componente (interfețe), care prezintă o importanță semnificativă: guvern-universitate; management-angajați; angajați-studenți; universitate-mediul de afaceri; universitate-internaționalizare. Concluziile se referă la fiecare din aceste componente separat.

Definirea noțiunilor

Pentru a studia situația reală cu referire la autonomia financiară universitară în Republica Moldova, am pornit de la clarificarea noțiunilor respective. Astfel, de la bun început, am constatat că autonomia prezumă, la propriu, „dreptul de a guverna prin legi proprii” (cum spune dicționarul Petit Robert), „auto-guvernare” (Oxford Advanced Learners Dictionary), „guvernare cu legi proprii” (3). Deja Kant a arătat că cuvântul „autonomie” este compus din „auto” și „nomos” – ceea ce înseamnă „să îți dai legi proprii”. Această înțelegere a autonomiei se găsește în legislațiile și în declarațiile internaționale, chiar dacă unele nu insistă asupra conotației. De exemplu, în Declarația de la Lima, se scrie: „autonomie înseamnă independența instituțiilor de învățământ superior, față de stat și toate celelalte forțe ale societății, în a adopta decizii privind guvernarea internă, finanțele, administrarea și în a stabili politicile proprii de educație,

cercetare științifică, servicii (extension work) și alte activități pendinte” (7, p. 266). Analiza funcționării universităților americane, germane, engleze, australiene, mai nou chineze și multe altele, ne permite să observăm că, în sfera autonomiei universitare, intră toate domeniile de decizie, inclusiv stabilirea procedurii de alegere a conducerii sau managementul resurselor umane. (2).

Autonomia universitară, consideră Liviu Andreescu, (1) constă în dreptul comunității universitare de a se conduce, de a-și exercita libertățile academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu opțiunile și orientările strategice naționale ale dezvoltării învățământului superior, stabilite prin lege.

Legea învățământului a Republicii Moldova ne oferă definiția, aprobată sau valabilă pentru țara noastră, dar care este foarte apropiată de cea prezentată mai sus: „Autonomia universitară constă în dreptul comunității universitare de a se organiza și a se autogestiona (domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției), de a-și exercita libertățile academice fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu politicile și strategiile naționale ale dezvoltării învățământului superior și postuniversitar (6, art.49). Conform legii menționate, autonomia universitară vizează domeniile conducerii, structurării și funcționării instituției, activității didactice și de cercetare științifică, administrării și finanțării și se realizează, în mai multe activități menționate în articolul 49 al Legii învățământului.

Totodată, considerăm necesar de a sublinia faptul că autonomia totală sau independentă de societate este, practic, imposibilă. Viziunea modernă europeană este de a asocia autonomia universitară cu responsabilitatea publică.

Conform accepțiunii că învățământul superior este un serviciu public, decurg două noi aspecte și anume:

- responsabilitatea universității față de societate (ca beneficiar al serviciilor);
- responsabilitatea societății față de calitatea serviciului public oferit.

Primul aspect implică transparență și deschidere spre societate, precum și asigurarea calității actului educațional certificate de organisme abilitate.

Al doilea aspect a impus crearea de mijloace și organisme de reglementare și acreditare a calității în învățământul superior pe baza Ghidului cu recomandările ENQA adoptat de Conferința de la Bergen (2005) a miniștrilor educației din țările Uniunii Europene.

Fiind definită noțiunea „autonomia universitară”, în general, componentele acesteia, am mers spre definirea autonomiei financiare. O definiție a autonomiei financiare este prezentată în „*Dezvoltarea capacităților manageriale ale universităților prin extinderea autonomiei universitare*”, fiind un proiect de propunere de Politică Publică, inițiată de Ministerul Educației al Republicii Moldova. Aici se menționează că *autonomia financiară reprezintă „libertatea universității de asigurare a veniturilor și de alocare a resurselor financiare, stabilirea taxelor de studii, taxelor de cazare în cămine, taxelor la prestări servicii, de finanțare și cofinanțare a cercetărilor universitare, de utilizare și depozitare a resurselor financiare, utilizând proceduri proprii pentru gestiunea eficientă a lor”*. (8)

Regulamentul cu privire la modul de funcționare în condiții de autonomie financiară a instituțiilor de învățământ superior de stat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 983 din 22.12.2012, definește autonomia financiară ca „dreptul Instituției de a-și organiza activitatea independent și a se autogestiona financiar, de a-și exercita activitatea fără niciun fel de ingerințe ideologice, politice sau religioase, de a-și asuma un ansamblu de competențe și obligații în concordanță cu opțiunile și orientările strategice naționale ale dezvoltării învățământului superior, postuniversitar și a sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare, stabilite prin lege și documente de politici (5, art.6). Tot în acest document, se menționează despre necesitatea corelării autonomiei financiare cu principiile responsabilității publice pentru calitatea întregii activități de formare profesională, de cercetare științifică și de prestare a serviciilor pe care le desfășoară Instituția cu gestionarea eficientă a mijloacelor bănești și a patrimoniului statului.

Legea învățământului, articolul 49, alineatul 3, determină elementele autonomiei financiare, care se manifestă prin faptul că, în plan financiar, autonomia universitară se realizează prin: desfășurarea activității în condiții de autogestione pe principii de nonprofit, în modul stabilit de Guvern; administrarea resurselor financiare prin conturi bancare, inclusiv a transferurilor din bugetul de stat; utilizarea resurselor disponibile pentru desfășurarea activității statutare, conform propriilor decizii; acumularea veniturilor proprii din taxe, servicii acordate, lucrări executate și din alte activități specifice, conform nomenclatorului serviciilor prestate aprobat de Guvern; stabilirea, în coordonare cu organul ierarhic superior, a cuantumului taxelor

pentru studiile pe bază de contract și pentru serviciile acordate și lucrările executate contra plată, întru asigurarea realizării scopurilor și obiectivelor statutare; administrarea imobilelor, a fondurilor fixe și a întregului patrimoniu gestionat și asigurarea condițiilor optime de dezvoltare a bazei materiale a instituției; utilizarea patrimoniului și a drepturilor aferente pentru realizarea scopurilor statutare ale instituției de învățământ superior de stat.

Experiența altor state

Pentru a trage unele concluzii referitoare la situația în Republica Moldova, am studiat aspecte ce țin de autonomia financiară în unele țări, în care aceasta se realizează de mai mulți ani. În acest sens, am evidențiat unele caracteristici principale ale finanțării publice în instituțiile de învățământ superior din Europa.

Pentru alocarea fondurilor publice, multe țări folosesc anumite formule de finanțare. Formulele de finanțare folosite pentru alocarea de fonduri instituțiilor se bazează, în general, pe volumul activităților, care se măsoară, adesea, prin numărul de studenți înscriși în instituție. O formulă de finanțare, care are la bază numărul de studenți înmatriculați într-o instituție, poate acționa ca un stimulent pentru raționalizarea folosirii resurselor. Acesta este cazul în special atunci când costurile de bază pe cap de student se bazează pe costurile medii la nivel național sau pe costurile normative stabilite după evaluarea unor parametri diferiți, care sunt folosiți la calcularea costului studiilor într-un caz ideal, și nu a celui real, conform lui Salmi și Hauptman (9, p. 74.) În schimb, dacă costurile de bază per student reflectă costurile reale suportate de instituție, necesitatea de raționalizare a resurselor nu este atât de puternică. Dacă formula de finanțare este bazată pe numărul de studenți înmatriculați, aceasta face ca instituțiile să devină vulnerabile în fața fluctuațiilor numărului de studenți înscriși, lucru care are un impact direct inevitabil asupra venitului lor.

Există abordări diferite pentru folosirea indicatorilor de performanță în stabilirea formulelor de finanțare: în anumite țări, un foarte mic procent din fondurile publice este alocat în baza indicatorilor de performanță, în timp ce în Regatul Unit, de exemplu, subvențiile globale pentru predare, operațiuni și cercetare depind, în mod direct, de performanța instituțiilor.

În majoritatea țărilor, în formulele de finanțare, se folosesc indicatorii de performanță care se bazează pe rezultatele studenților. Contractele de performanță definesc obiectivele în conformitate cu prioritățile naționale. Aceste contracte se pot referi la majoritatea fondurilor publice alocate instituțiilor sau doar la o mică parte destinată unor proiecte specifice. În cazurile în care contractul anterior influențează cuantumul fondurilor acordate prin noul contract, sunt luați în considerare indicatorii cantitativi cu privire la numărul de absolvenți sau la calitatea generală a managementului instituției.

Pe lângă luarea în considerare a volumului activităților și a rezultatelor studenților sunt folosite și alte mecanisme pentru alocarea fondurilor publice, ceea ce le conferă un anumit grad de stabilitate în privința resurselor de la an la an. Formulele de finanțare reprezintă o modalitate de sporire a transparenței finanțării publice prin distribuirea obiectivă a fondurilor disponibile între instituții și prin evitarea presiunilor politice în exces; fondurile publice pentru cercetare sunt alocate ținând cont de diferite mecanisme. Fondurile sunt alocate prin concurs pentru anumite proiecte de cercetare sau programe, în fiecare țară. Acest sistem de atribuire a fondurilor reprezintă deja sau este pe cale de a deveni principala sursă de finanțare publică pentru cercetare în mai multe țări. Aproape toate țările acordă și subvenții pentru cercetarea fundamentală, care nu sunt legate de proiecte de cercetare specifică. Calcularea sumei acordate pentru un grant de bază pentru cercetare poate depinde de costurile instituției sau de performanța obținută din cercetare.

În multe țări, instituțiile de învățământ superior primesc fonduri publice sub forma unor subvenții globale. Subvențiile globale acoperă mai multe feluri de cheltuieli stabilite de către instituție. Totuși, în anumite țări, unde se acordă subvenții globale, în special, în Europa Centrală și de Est, un proiect de buget trebuie să fie aprobat de autoritățile publice. Multe țări au posibilitatea de a transfera fondurile publice de la un an la următorul. Există numeroase măsuri de responsabilizare a folosirii fondurilor publice, cum ar fi auditurile financiare, indicatorii de performanță, rapoartele anuale, publicarea rezultatelor evaluării interne, precum și alte metode de răspândire a informației. Majoritatea țărilor urmăresc o politică de sprijinire a diversificării surselor de finanțare. Autoritățile centrale încurajează instituțiile de învățământ superior să caute noi resurse financiare, precum investițiile companiilor private, contracte de cercetare și alte activități comerciale, donații, împrumuturi etc.

În majoritatea țărilor, instituțiile publice de învățământ superior au voie să perceapă taxe de școlarizare și, în unele cazuri, au un anumit nivel de autonomie în fixarea sumelor propriu-zise. Această politică face parte din măsurile destinate promovării străngerii de fonduri suplimentare și deplasării unei

mari părți din cuantumul financiar către utilizatorii universitari. Guvernele încurajează dezvoltarea unor relații strânse între instituțiile de învățământ superior și societatea în ansamblul ei. Măsurile din acest domeniu au ca scop promovarea rezultatelor științifice și a oportunităților aferente în mijlocul unui public mai larg. În același timp, prioritară este și corelarea predării și a cercetării cu necesitățile economice și sociale. În acest scop, autoritățile centrale simplifică cadrul legislativ referitor la folosirea rezultatelor cercetării și furnizează suport financiar instituțiilor de învățământ superior în scopul creării unor forme diferite de parteneriat.

Situația în Republica Moldova

În vederea analizei situației în domeniul gestionării finanțelor universitare, au fost utilizate anumite informații. Informațiile colectate în acest studiu au fost furnizate de cele mai mari instituții de învățământ superior de stat din Republica Moldova (Universitatea Tehnică, Academia de Studii Economice a Moldovei, Universitatea de Stat, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Universitatea Agrară de Stat) ca răspunsuri la chestionarul elaborat în cadrul proiectului.

O altă metodă utilizată a fost analiza actelor normative care reglementează activitatea financiară universitară în Republica Moldova. De asemenea, a fost studiată literatura ce reflectă situația în domeniul autonomiei financiare în unele țări din Uniunea Europeană, unele concluzii generale fiind prezentate mai sus. Problemele care păreau a fi ambigue sau pe care membrii echipelor le-au tratat în mod diferit au fost soluționate prin discuții în cadrul ședințelor pe care le-am avut în vederea discutării problemei în cauză sau prin conversație la telefon. Toate universitățile au identificat aceleași probleme ce țin de autonomia financiară, de fapt, de inexistența acesteia, unele dintre care le evidențiem în continuare.

În condițiile autonomiei financiare, alocările din bugetul de stat, nu vor fi bazate pe cheltuieli istorice, ci va fi o finanțare per student pe fiecare program de studii, care va include cheltuieli salariale, cheltuieli de achiziționare a mărfurilor, serviciilor și lucrărilor necesare pentru asigurarea desfășurării procesului educațional, cheltuieli pentru dezvoltare și un coeficient de specialitate sau criterii calitative.

Dacă, până în prezent, mijloacele financiare de la bugetul de stat, neutilizate de universitate către finele anului erau retrase în contul bugetului, atunci, în condițiile autonomiei financiare, acestea nu sunt retrase, se utilizează anul viitor și nu pot fi incluse în cota de finanțare pe anul viitor.

Suportul Guvernului îi oferă dreptul de a controla utilizarea resurselor financiare ale acesteia. Alocarea banilor universităților de către stat nu ia în considerare anumiți indicatori de performanță în activitatea de instruire sau de cercetare. Fiind finanțată atât de stat, cât și din surse proprii, universitatea gestionează bugetul său în conformitate cu obiectivele, politicile și programele aprobate de Senat, respectând toate prevederile legale în acest sens.

În condițiile autonomiei universităților, după expirarea termenului de tranziție (2 ani), considerăm că ar fi rezonabilă introducerea sistemului de finanțare a universităților bazat pe indicatori de calitate, sistem existent în multe țări. În acest caz, va trebui bine gândit sistemul de indicatori, astfel, încât, cu adevărat, să reflecte performanțele universităților. Acest lucru ar stimula activitatea eficientă a instituțiilor de învățământ superior.

Îmbunătățirea autonomiei universității ar putea fi atinsă prin participarea la proiecte de cercetare, investiționale în baza cooperării cu diverși parteneri naționali și internaționali, inclusiv parteneriatul public privat, crearea unităților și subdiviziunilor de cercetare-inovare, dezvoltare, proiectare, prestări de servicii și activități de producție.

Autonomia financiară ar permite o anumită descentralizare a Universităților și, nicidecum, nu poate separa Universitatea de Stat. Există comanda de stat, iar banii alocați în baza acesteia trebuie să fie monitorizați de către Stat.

În urma analizei efectuate, am ajuns la următoarele concluzii:

- Universitățile din Republica Moldova, din punct de vedere financiar, la moment, nu sunt autonome. Hotărârea de Guvern 983 oferă Universităților, începând cu 1 ianuarie 2013, autonomie, inclusiv financiară, dar cu o perioadă de tranziție de 2 ani. În prezent, reglementările externe limitează autonomia instituțiilor de învățământ superior în ceea ce privește formarea și realizarea bugetului. Finanțarea publică a Universităților se efectuează pornind de la cheltuielile efective din anul precedent și nu ia în considerare performanța acestora. Nu există o formulă în baza căreia s-ar estima costul unui student. Alocările din buget sunt calculate reieșind din necesitatea de remunerare a angajaților, achitarea utilităților, achitarea burselor și a altor cheltuieli strict necesare pentru menținerea funcționalității sistemului educațional.

- Analiza actelor normative, a experienței în domeniu, discuțiile cu membrii echipei de lucru au permis să constatăm că, astăzi, în Republica Moldova, nu sunt clar delimitate prioritățile, care ar permite stabilirea domeniilor de studii care trebuie să fie finanțate din banii publici. În același context, apare întrebarea: Ce tip de studenți ar trebui să fie finanțați prin banii publici: cei mai buni sau cei care au, în cea mai mare măsură, nevoie de subvenții (studenții ce provin din păturile vulnerabile, invalizi etc.)?
- Finanțarea publică a instituțiilor de învățământ superior nu ia în considerare performanța acestora. Nu putem afirma că există anumite criterii de alocare a banilor, orientarea de bază fiind cheltuielile reale, ajustate la majorările preconizate în anul viitor pentru următoarele categorii de cheltuieli: salarii, achitarea utilităților, burse. Finanțarea cercetării se efectuează în bază de proiect, prin concurs și ia în considerare atât salarizarea, cât și achitarea utilităților, procurarea de utilaje. Sursa fondurilor alocate proiectelor de cercetare specifice este organul național specializat în cercetare și dezvoltare – Academia de Științe a Republicii Moldova.
- Universitățile își asumă răspunderea pentru fondurile publice primite. Trimestrial prezintă dări de seamă Ministerului Educației despre folosirea mijloacelor financiare alocate din bugetul de stat. În afară de aceasta, periodic, se efectuează revizii și controale din partea Ministerului Finanțelor, Curții de Conturi în vederea verificării corectitudinii folosirii surselor alocate din bugetul public.
- Posibilitatea de a păstra fondurile necheltuite și de a le raporta de la un an la următorul reprezintă un aspect important al autonomiei financiare de care trebuie să se bucure Universitățile. Această flexibilitate facilitează instituțiilor posibilitatea de a crea strategii pe termen mediu sau lung și permite finanțarea proiectelor pe mai mulți ani, creând chiar posibilitatea de a face investiții. Spre regret, în Republica Moldova, până la începutul anului 2013, Universitățile nu aveau posibilitatea de a păstra fondurile necheltuite și de-a le transfera în anul următor.
- Mărirea taxelor pentru studii este sub costul real al pregătirii specialiștilor. Universitatea nu poate stabili taxa pentru studii, aceasta fiind stabilită prin Hotărâre de Guvern.
- Reglementările excesive de către stat afectează și sistemul de salarizare. Impunerea unor limite în salarizarea personalului face ca multe cadre didactice să lucreze în paralel în câteva locuri pentru a avea un venit mai mare.
- Universitățile au o anumită libertate în a oferi suplimente la salarii din contul surselor speciale. Fiecare Universitate își are propria metodologie de acordare a acestor suplimente, dar nu toate iau în considerare performanțele angajaților.
- Studenții devin din ce în ce mai implicați în viața universitară, inclusiv prin participarea la luarea anumitor decizii. Taxele de studii pe care le achită studenții reprezintă o sursă suplimentară consistentă de venituri pentru Universități. Totodată, Universitățile acordă studenților anumite facilități în acest sens. De exemplu, scutirea de taxe, amânarea termenului de achitare a taxei. Toate acestea, precum și criteriile de acordare a facilităților sunt cunoscute de către studenți.
- Spre regret, rămâne insuficientă colaborarea între mediul de afaceri și Universități, îndeosebi în ce privește atragerea fondurilor.
- Am constatat că Hotărârea de Guvern nr.195 din 13.03.2013 privind condițiile de salarizare a personalului din instituțiile de învățământ superior de stat cu autonomie financiară, reglementează nejustificat de detaliat salariile personalului. Astfel, sunt stabilite atât salariile minime, cât și cele maxime pentru diferite categorii de personal. Considerăm că, în condițiile autonomiei financiare, statul ar trebui să stabilească un minimum pentru fiecare categorie de personal, astfel, încât, să existe anumite garanții pentru angajați, iar în rest – în funcție de posibilitățile pe care le au universitățile.
- Am evidențiat la acest capitol un moment, pe care îl considerăm neadecvat condițiilor de autonomie financiară. Este vorba de întreținerea căminelor studențești și plata pentru cazarea în cămin. Conform Hotărârii de Guvern nr.99 din 30 ianuarie 2007 este stabilit că studenții care sunt cazați în căminele studențești achită 40% din costul real calculat, 60% urmând să fie achitat din bugetul de stat. Plata pentru chirie se stabilește pe categorii de locatari la începutul fiecărui an financiar de senatele universitare, reieșind din cheltuielile aferente cazării. Metodologia de calcul impusă prin această hotărâre este una incompletă, care nu permite universității să acopere nici parțial cheltuielile reale. Mai frecvent, se întâlnește situația, când necesarul de surse pentru efectuarea reparațiilor curente în cămin, procurarea de mobilier se face din contul banilor

- acumulați ca taxe pentru studii, respectiv, micșorându-se suma îndreptată spre studii.
- Pentru majoritatea instituțiilor de învățământ superior, care caută în mod activ fonduri private, parteneriatele cu sectorul privat reprezintă o bază importantă pentru sporirea posibilităților de finanțare. Acestea se dovedesc extrem de valoroase pentru transferul cercetării și comercializarea rezultatelor cercetării academice. În plus, sursele din sectorul privat contribuie, fără îndoială, la crearea legăturii între educație și societate. Spre regret, universitățile din Republica Moldova până la moment nu au reușit să atragă fonduri pentru cele expuse mai sus. La moment, fondurile din sectorul privat vin doar sub formă de sponsorizări ale anumitor evenimente sau activități.
 - La moment, lipsește o politică de încurajare, din partea Guvernului, a parteneriatelor între instituțiile de învățământ superior și sectorul privat, posibil prin politica fiscală.
 - Internaționalizarea vis-à-vis de Universități prezintă un impact dublu: pe de o parte, creează oportunități pentru studenți și cadrele didactice de a face studii, stagii de practică în cadrul mobilităților. Aceasta permite de a acumula experiență din alte țări și de a prelua practicile bune. Pe de altă parte, este o amenințare pentru sistemul educațional din Republica Moldova. Universitățile din Europa și din SUA sunt cointerestate în a primi la studii elevi cu medii de studii bune, inclusiv din Republica Moldova. Anual pleacă la studii peste hotare mii de absolvenți. Acest lucru reprezintă un pericol pentru întreg sistemul educațional din Republica Moldova.

Concluzii. Analiza a constatat anumite trăsături pregnante ale sistemului moldovenesc de finanțare universitară. Printre acestea, menționăm (i) îndelungata tradiție a utilizării unei formule de finanțare pentru alocarea banilor din bugetul de stat în baza cheltuielilor reale din anul precedent cu corectarea în funcție de majorările așteptate în anul viitor și care includ doar cheltuielile pentru personal, bursă, utilități; (ii) faptul că granturile de cercetare sunt alocate pe bază de concurs, responsabilă pentru repartizarea fondurilor destinate cercetării, fiind Academia de Științe a Moldovei, care, în același timp, este implicată în procesul de cercetare și participă activ la concursul pentru finanțarea proiectelor de cercetare și expertizarea acestora; (iii) faptul că finanțarea învățământului superior s-a diversificat treptat, reducându-se dependența de resursele publice limitate (nu la toate universitățile); (iv) calcularea taxei pentru studii în baza unei formule, care nu ia în considerare toate cheltuielile suportate de universitate.

Bibliografie:

1. ANDREESCU Liviu. *Libertatea academică. Între teorie și politicile universitare*, Institutul European, http://freedictionary.ro/Autonomie_universitara.html
2. *Autonomia universitară – condiție a civilizației*, Andrei MARGA, Rectorul Universității Babeș-Bolyai, http://www.ubbcluj.ro/ro/despre/misiune/files/Autonomia_universitara_conditie_a_normalitatii.pdf
3. DEVOTO Oli, *Dizionario della lingua italiana*, disponibil la adresa <http://www.dizionario-italiano.it/>
4. *Guvernarea în învățământul superior din Europa Politici, structuri, finanțare și corp academic*(2008), Eurydice, Rețeaua de informații privind educația în Europa, disponibilă la <http://www.eurydice.org>
5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.983 din 22.12.2012 cu privire la modul de funcționare a instituțiilor de învățământ superior de stat în condiții de autonomie financiară. Publicat: 25.12.2012 în Monitorul Oficial Nr. 270-272 art. Nr.: 1057
6. **LEGEA** Nr. 547 din 21.07.1995 învățământului cu modificările ulterioare, disponibil la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id=311684>
7. OKOROSAYE-ORUBITE A. K., F. GODGIFT Paulley & Nath. M. Abraham University (2012) *Autonomy, Academic Freedom and Academic Staff Union of Universities' (ASUU) Struggles in Nigeria: A Historical Perspective*, În: Asian Social Science; Vol. 8, No. 12; ISSN 1911-2017 E-ISSN 1911-2025 Published by Canadian Center of Science and Education, pag. 265-275
8. Proiect: *Propunerea de Politică Publică inițiată de Ministerul Educației: Dezvoltarea capacităților manageriale ale universităților prin extinderea autonomiei universitare*, www.edu.md/.../PPP%20MEd%20Autonomia%20universitara_var_7
9. SALMI, J. și HAUPTMAN A.M. (2006) *Resource allocation mechanisms in tertiary education: a typology and an assessment*, p. 74.